

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/13366,Fabryka-Lozysk-Tocznych-Iskra-w-Kielcach.html>
2023-12-11, 13:13

Fabryka Łożysk Tocznych Iskra w Kielcach

Fabryka Łożysk Tocznych Iskra w Kielcach (od 1991 Fabryka Łożysk Tocznych Iskra SA, od 1998 NSK Iskra SA), powstała w 1926 jako Spółka Akcyjna Przemysł Metalowy Granat, profil produkcji: zbrojeniowy, w 1928 rozpoczęto produkcję zapalników do granatów ręcznych, 1939-1945 włączona do koncernu Hugo Schneider AG, w 1947 upaństwowiona, podporządkowana Zjednoczeniu Maszyn Włókienniczych w Łodzi, w 1949 przejęta przez Kieleckie Zakłady Wyrobów Metalowych, od 1952 samodzielna jako Zakład Metalowy Kielce. 1952-1955 produkcja specjalna na potrzeby obronności kraju (zapalniki przeciwlotnicze i przeciwzapalne), od 1956 produkcja świec zapłonowych (jako jedyny zakład w kraju), od 1959 łożysk tocznych, od 1963 małogabarytowych. Liczba zatrudnionych: w 1938 – 1000, w 1978 – 5606, w 1987 – 4981. W 1976 załoga z niezadowolaniem komentowała stan zaopatrzenia, ale w VI 1976 nie strajkowano. W V i IX 1976 miały miejsce strajki spowodowane brakiem wolnych sobót (za udział w strajku we IX dyscyplinarnie zwolniono z pracy 3 tokarzy: Jana Sikorę, Ryszarda Pękałę i Stanisława Dziedzica). 2 VIII 1980 zastrajkowało 16 pracowników Wydz. Produkcji Łożysk Kulkowych w związku z ustaleniem nowych norm produkcyjnych, 29 VIII 1980 odbył się strajk (przewodniczący Zakładowego KS Ryszard Iwańczyk) m.in. z hasłem poparcia dla strajkujących na Wybrzeżu. W strajku 11 IX 1980 żądano m.in. utworzenia niezależnych związków zawodowych; 13 IX 1980 w Iskrze przedstawiciele KS z 6 kieleckich zakładów utworzyli MKZ Kieleckich NSZZ. 1980-1981 w Iskrze wydawano niezależne pismo „Solidarność. Biuletyn Informacyjny NSZZ «Solidarność» i Rady Zakładowej przy FŁT «Iskra» w Kielcach”. W I 1981 wybrano 32-osobową KZ „S” oraz 11-osobowe Prezydium: przewodniczący Marian Stelmasiński, z-cy przewodniczącego R. Iwańczyk, Konrad Kozub, sekretarz Irena Kurowska. 21 III 1981 w związku z

kryzysem bydgoskim do Iskry przeniósł siedzibę ZR Świętokrzyskiego, 27 III 1981 w godz. 8.00-12.00 odbył się strajk ostrzegawczy. W VIII 1981 w związku ze stanem zaopatrzenia w kraju zastrajkowało 3280 pracowników Iskry. Po 13 XII 1981 internowano 20 pracowników (Stanisław Bieniek, Władysław Bujnowski, Stanisław Chamera, Bronisław Domagała, Stanisław Flis, Zbigniew Jamróz, K. Kozub, Jacenty Kupis, I. Kurowska, Zenon Kwiecień, Józef Misztal, Marian Mońka, Jacek Nowak, Czesław Orzeł, Wacław Pabian, Stanisław Polański-Kita, Andrzej Rak, Marek Skuza, M. Stelmasiński, Tomasz Wesołowski), z kilkudziesięcioma przeprowadzono rozmowy ostrzegawcze. 15 XII 1981 z inicjatywy Krystyny Parskiej i Janusza Karcza 70 osób przeprowadziło 1,5-godz. strajk w związku z wezwaniem do KW MO członka b. KZ „S”, inicjatorzy strajku zostali zwolnieni z pracy. W II 1982 pracownicy Iskry kolportowali ulotki, aresztowano: Danutę Witecką, Stanisława Kułana, Czesława Kopycińskiego, Edwarda Anioła, Dariusza Larkowskiego, Jerzego Jabłońskiego i Jerzego Chrzanowskiego, w III 1982 Wojskowy Sąd Okręgu Warszawskiego na posiedzeniu w Kielcach skazał ich na kary więzienia od 6 mies. do 1,5 roku w zawieszeniu oraz grzywny; skierowano kilkanaście wniosków do kolegium ds. wykroczeń w związku z „nagminnym” noszeniem znaczków związkowych „S”. 13 V 1982 odbył się strajk (15 min.) 20 pracowników Oddziału Obróbki Tokarskiej Wydz. Łożysk Kardanowych. 13 strajkujących kolegium ds. wykroczeń ukarało grzywną (3-5 tys. zł); zakład pracy ukarał ich upomnieniami, naganami, przeniesieniami na niższe stanowiska i zwolnieniami z pracy. Po ogłoszeniu ustawy o nowych reżimowych związkach zawodowych z 8 X 1982 w Iskrze utworzono grupę inicjatywną, która wybrała spośród siebie Zakładowy Komitet Założycielski. 20 X 1982 na jednym z wydz. kolportowano ulotki przeciw ustawie o nowych związkach zawodowych oraz nawołujące do 4-godz. strajku 10 XI 1982. W 1983 prowadzono systematyczny kolportaż ulotek (drukowane techniką ręcznego odbijania czcionki gumowej). Pod koniec 1983 stan nowych związków wynosił 1300 osób „z bardzo małym udziałem robotników”. 1985-1988 na terenie Iskry kolportowano ulotki, m.in. przed wyborami do Sejmu PRL. 27 I 1989 powstała Tymczasowa KZ „S”, z której wybrano Tymczasową Komisję Organizacyjną:

przewodniczący Waław Gajos, z-ca przewodniczącego Andrzej Jaworek, sekretarz I. Kurowska. 23 V 1989 odbyła się Konferencja Zakładowa „S”, wybrano 37-osobową KZ oraz 14-osobowe Prezydium: przewodniczący W. Gajos, z-ca przewodniczącego A. Jaworek. W 1991 przedsiębiorstwo przekształcono w spółkę akcyjną Skarbu Państwa; w 1998 Iskrę kupił międzynarodowy koncern NSK, na pocz. 2009 zatrudniano ok. 1700 osób.

Edyta Krężolek

[Region Świętokrzyski, Kielce](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)